

Збаржевецька А.А.,

здобувач освіти Національний університет «Львівська політехніка»

м. Львів, Україна

Самброс Г.О.,

здобувач освіти Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

ІНСТРУМЕНТАРІЙ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Показники, що відображають фінансові результати підприємства, зберігають свою актуальність при оцінюванні дієвості підприємницької діяльності господарюючих суб'єктів. Економічний аналіз слугує важливим інструментом для забезпечення управлінців необхідною інформацією при прийнятті обґрунтованих рішень. Його ключова роль у дослідженні фінансових результатів полягає у визначенні факторів, що впливають на їхню динаміку, та у розробці рекомендацій щодо використання виявлених внутрішніх резервів для підвищення ефективності та прибутковості підприємства. У процесі аналізу велике значення мають якість інформаційної основи та правильно обрана методика дослідження.

Економічний зміст поняття фінансового результату полягає у порівнянні отриманих доходів з понесеними витратами звітного періоду, що викликає збільшення або зменшення вартості власного капіталу. Саме це співвідношення визначає збільшення або зменшення активів та свідчить про наявність прибутку чи збитку. Фінансовий результат відображає економічний підсумок діяльності, що обчислюється шляхом порівняння доходів і витрат за звітний період. Для кожного підприємства аналіз фінансових результатів стає основним завданням для виявлення проміжних результатів та оцінки вірного напрямку розвитку

власної справи. Однак, існуюча методологія не презентує універсальних інструментів оцінки, здатних комплексно оцінити фінансові результати. Відтак, кожне підприємство створює для себе індивідуальний шаблон напрямів оцінки, застосовуючи низку ключових показників: рентабельності або прибутковості, ліквідності, операційного аналізу.

Моніторинг фінансових результатів має охоплювати не тільки детальний аналіз процесу формування прибутку, а й процес його використання, із застосуванням різних методів та моделей, конкретний вибір яких залежить від поставлених цілей та задач. Завданнями аналізу фінансових результатів є вивчення умов їх утворення та використання, виявлення резервів для зростання та підвищення ефективності господарювання.

Рис. 1. Формування інструментарію економічного аналізу

Аналіз доцільно здійснювати у розрізі всіх основних напрямів діяльності підприємства – операційної, фінансової та інвестиційної.

У ході вивчення фінансово-економічних показників можуть застосовуватись різноманітні методи та підходи для оцінки фінансових результатів, зокрема: порівняльний, горизонтальний, вертикальний, інтегральний та факторний аналіз. Крім того, активно використовуються розрахунки показників рентабельності та оцінка потенційних ризиків. Вибір конкретної методики залежить, перш за все, від цілей підприємства та форми подання інформації, яку потрібно отримати в процесі аналізу прибутковості.

Водночас існують загальні методичні принципи, які дозволяють визначити оптимальний напрям для проведення аналізу фінансових результатів суб'єкта господарювання.

Аналіз фінансових результатів діяльності дає змогу встановити:

- зміцнення (ослаблення) його конкурентної позиції на ринку, зважаючи на збільшення (зменшення) прибутку від продажу та інших доходів;
- взаємозв'язок видів діяльності підприємства, частку внеску кожного виду діяльності у прибуток до оподаткування, частку чистого прибутку у виручці від реалізації продукції та інші показники.

За результатами аналізу фінансових показників господарюючий суб'єкт може ухвалювати такі управлінські рішення:

- 1) оптимізувати фінансово-виробничу та маркетингову діяльність;
- 2) ідентифікувати внутрішні та зовнішні фактори впливу, а також резерви для збільшення розмірів прибутку або зменшення збитків від реалізації продукції;
- 3) удосконалити асортимент, якість, конкурентоспроможність товарів на ринку;
- 4) відшукати нові ринки збуту продукції.

Як один з критеріїв якості управління може розглядатися рентабельність. Для довгострокових кредиторів та інвесторів, які інвестують кошти у капітал підприємства, цей показник виступає більш надійним індикатором, ніж, наприклад, показник фінансової стабільності та ліквідності. Методика розрахунку показників рентабельності представлена у таблиці 1.

Основне призначення показників рентабельності полягає в наданні інформації зацікавленим сторонам щодо ефективності функціонування підприємства. Вони дозволяють оцінити, наскільки раціонально використовуються інвестовані ресурси, інформуючи власників про рівень їх прибутковості, а потенційних інвесторів – про рівень ризиків і доцільність вкладення капіталу. До того ж, на основі аналізу рентабельності формуються прогнози, виявляються шляхи підвищення ефективності, зокрема внутрішні резерви, а також визначаються необґрунтовані витрати. Це, у свою чергу, дає змогу приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Таблиця 1.

Показники рентабельності підприємства

Показник	Розрахунок	Зміст
Рентабельність капіталу	Відношення чистого прибутку до середньорічної вартості капіталу	Свідчить про ефективність використання всього майна підприємства
	$\Phi 2 \text{ р.} 2350 \text{ або р. } 2355 / \phi 1 \text{ (р. } 1300 \text{ (гр. } 3) + \text{р. } 1300 \text{ (гр. } 4)) / 2$	
Рентабельність власного капіталу	Відношення чистого прибутку до середньорічної вартості власного капіталу	Показує ефективність використання власного капіталу
	$\Phi 2 \text{ р.} 2350 \text{ або р. } 2355 / \phi 1 \text{ (р. } 1495 \text{ (гр. } 3) + \text{р. } 1495 \text{ (гр. } 4)) / 2$	
Рентабельність реалізованої продукції	Відношення валового прибутку до собівартості реалізованої продукції	Показує ефективність виробництва і реалізації продукції підприємства
	$\Phi 2 \text{ р. } 2090 \text{ або р. } 2095 / \phi 2 \text{ р. } 2050$	
Рентабельність продажу	Відношення чистого прибутку до чистої виручки від реалізації	Показник, який показує, скільки прибутку припадає на одиницю реалізованої продукції
	$\Phi 2 \text{ р. } 2350 \text{ або р. } 2355 / \phi 2 \text{ р. } 2000$	
Рентабельність господарської діяльності	Відношення чистого прибутку до витрат господарської діяльності	Характеризує ефективність здійснення господарської діяльності підприємства
	$\Phi 2 \text{ р.} 2350 \text{ або р. } 2355 / \phi 2 \text{ р. } (2050 + 2130 + 2150 + 2180 + 2250 + 2255 + 2270 + 2300)$	

Таким чином, аналіз результатів фінансово-господарської діяльності підприємства має на меті економічне обґрунтування різних варіантів управлінських дій, реалізація яких забезпечить стабільне зростання прибутковості організації. На базі аналізу показників рентабельності формуються прогнози, виявляються потенційні точки росту та неефективні витрати, ухвалюються важливі управлінські рішення та економічно обґрунтовуються різноманітні варіанти управлінських рішень, втілення яких дозволить забезпечити стабільне збільшення прибутку.

Список використаних джерел

1. Економічний аналіз : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти / Н. Ю. Рекова та ін. Краматорськ : ДДМА, 2021. 200 с.
2. Економічний аналіз: Навч. посібник. За ред. Волкової Н.А. Одеса: ОНЕУ, 2015. 310с.
3. Мних Є. В. Фінансовий аналіз : підручник. К. : Київ. нац. торг. - екон. ун - т, 2014. 536 с.
4. Паршин Ю.І., Паршина О.А. Основи економічного аналізу: Навч. посібник. Дніпро: «ФОП Дробязко С.І.», 2020. 180 с.